

муниципального управління. Серія «Управління». – К. : Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2010. – Вип. 1/2010. – 368 с. – С. 7–11.

5. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : [навч. посіб.] : У 2 ч. / В. Д. Бакуменко. – К. : ВПЦ АМУ, 2010. – Ч. 1. – Теоретико-методологічні засади. – 229 с.

6. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : [навч. посіб.] : У 2 ч. / В. Д. Бакуменко. – К. : ВПЦ АМУ, 2010. – Ч. 2. : Науково-прикладні аспекти. – 296 с.

7. Дегтяр А. О. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення / А. О. Дегтяр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. – 224 с.

8. Куц Ю. О. Регіональні особливості сталого розвитку України / Ю. О. Куц // Демократичні стандарти професійного навчання та діяльності публічних службовців: теорія та практика : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (22 березня 2007 р.) : у 2-х ч. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Ч. 2. – С. 332–335.

9. Майстро С. В. Національний аграрний ринок в умовах глобалізації: механізм державного регулювання : [моногр.] / С. В. Майстро. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 240 с.

10. Мамонова В. В. Методологія управління територіальним розвитком : [моногр.] / В. В. Мамонова. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. – 196 с.

11. Щодо напрямів удосконалення стратегічного управління соціально-економічним розвитком регіону. Регіональний філіал НІСД у м. Львів. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor_33/02.htm.

УДК 351.82:332.12

Майстро С. В., д.держ.упр., проф., НУЦЗУ

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

З'ясовано, роль державно-приватного партнерства у забезпеченні необхідних темпів соціально-економічного розвитку регіону. Висвітлено, особливості та системні проблеми застосування механізму державно-приватного партнерства під час реалізації інфраструктурних проектів на регіональному рівні. Визначено, пріоритетні напрями використання механізму державно-приватного партнерства в контексті сприяння соціально-економічному розвитку регіонів в Україні.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, соціально-економічний розвиток, інфраструктурні проекти, регіон.

The role of public-private partnership to provide the necessary pace of socio-economic development of the region. The specific features of systemic problems and use public-private partnerships in the implementation of infrastructure projects at regional level. Discovered priority uses of public-private partnerships in the context of promoting socio-economic development of regions in Ukraine.

Keywords: *public-private partnership, social and economic development, infrastructure projects, region.*

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграційних прагнень України значно зростає роль і значення активної регіональної політики. Особливої актуальності набуває проблема ефективного використання регіонального потенціалу, підвищення конкурентоспроможності регіонів та забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку. Плани антикризових дій та посткризового відновлення української економіки мають передбачати розширення співробітництва між державою, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, що можливо лише за умови формування відносин державно-приватного партнерства (далі – ДПП).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу особливостей та виявлення проблем впровадження державно-приватного партнерства, як інструменту забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону присвячені праці багатьох науковців, серед яких: Баталов О.А., Бурдун А.В., Вайсман В.Я., Валюшко І.В. та інші [1; 2; 3]. Однак залишаються недостатньо дослідженими і потребують поглибленого вивчення питання визначення пріоритетних напрямів використання механізму державно-приватного партнерства в контексті сприяння соціально-економічному розвитку регіонів в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей застосування державно-приватного партнерства як інструменту забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Значне поширення принципів державно-приватного партнерства пов'язане з прагненням держави залучити додаткові фінансові ресурси приватного сектору до виконання суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку регіонів країни.

Прийняття Закону України “Про державно-приватне партнерство” та відповідних підзаконних актів свідчить про прагнення до широкого впровадження державно-приватного партнерства.

Відповідно до Закону державно-приватне партнерство є співробітництвом між державою Україна, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних і комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом та іншими законодавчими актами. Законом також визначено

перелік сфер застосування державно-приватного партнерства, проте не встановлено чіткого їх розмежування з урахуванням доцільності застосування такого партнерства [4].

Однак, незважаючи на те, що Закон “Про державно-приватне партнерство” вступив в дію ще в 2010 р., він ще не перетворився на інструмент забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів країни. Основними причинами уповільнення розвитку механізму ДПП в Україні є такі:

- недостатній рівень уваги держави до реалізації політики у сфері державно-приватного партнерства і недосконалість системи управління розвитком такого партнерства;

- наявність галузевих особливостей провадження господарської діяльності і складність умов довгострокового та взаємовигідного співробітництва між державою і приватними партнерами;

- низький рівень інституційної спроможності органів державної влади і приватного сектору до впровадження ДПП;

- низький рівень довіри громадян до органів державної влади та обізнаності з питань переваг реалізації інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства (недостатній рівень поінформованості населення про переваги і ризики застосування механізмів такого партнерства, неналежне кадрове забезпечення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування фахівцями у сфері ДПП);

- несприятливий інвестиційний клімат і складність умов провадження підприємницької діяльності під час реалізації проектів державно-приватного партнерства;

- наявність проблем у відносинах між органами державної влади і приватним сектором під час проведення погоджувальних процедур, захисту прав власності інвесторів, розв’язання господарських спорів;

- відсутність ефективного механізму надання державної підтримки у сфері державно-приватного партнерства;

- неузгодженість нормативно-правової бази з питань державно-приватного партнерства [5].

Міжнародний досвід свідчить, що для сталого економічного розвитку, крім прийняття законодавчих актів у сфері державно-приватного партнерства, необхідне застосування механізму державної підтримки з метою залучення приватних інвестицій на засадах такого партнерства.

Основними проблемами надання державної підтримки у сфері державно-приватного партнерства є такі: 1) дефіцит бюджетних коштів та складність механізму надання державної підтримки; 2) відсутність щорічного фінансування довгострокових проектів державно-приватного партнерства; 3) невизначеність методології надання державної підтримки в рамках реалізації проектів державно-приватного партнерства; 4) невідповідність принципів і підходів у сфері державно-приватного партнерства міжнародним принципам; 5) обмежені можливості отримання державних гарантій для реалізації проектів державно-приватного партнерства на місцевому рівні.

Механізм ДПП формує підґрунтя для спільної відповідальності держави, громади і бізнесу за розвиток секторів, що мають пріоритетне значення для регіональної економіки. Зокрема, йдеться про реалізацію інфраструктурних проектів (перш за все дорожньо-транспортної інфраструктури), модернізацію сфери ЖКГ (водопостачання, водовідведення, утилізація сміття тощо), житлове будівництво. Потужний потенціал ДПП існує й у сфері розвитку енергетики (у т.ч. упровадженні технологій альтернативної та відновлюваної енергетики), інноваційного та венчурного підприємництва, формування регіональної інформаційної та освітньої систем [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові сфери реалізації ДПП-проектів [3]

Сфера	Характеристика
Транспорт	- автодороги, розв'язки, мости; - залізнична інфраструктура; - аеропорти; - порти.
Екологія	- інфраструктура управління відходами.
Соціальний розвиток	- інфраструктура охорони здоров'я; - інфраструктура спорту і туризму; - інфраструктура освіти; - інфраструктура культури.
Безпека і правопорядок	- об'єкти безпеки і охорони порядку; - об'єкти ДСНС.
Енергоефективність	- система вуличного освітлення; - система комунального теплопостачання; - муніципальний фонд нерухомості.
Водопостачання	- очисні споруди; - інфраструктура водопостачання
Інформатизація державного управління	- інфраструктура електронного уряду; - багатофункціональні адміністративні центри; - інфраструктура широкосмугового доступу в Інтернет.
Підготовка територій	- забезпечення інфраструктурою майданчиків під технопарки; - забезпечення інфраструктурою майданчиків під комплексну забудову.

Пріоритетними сферами застосування державно-приватного партнерства в Україні мають стати такі:

1) виробнича інфраструктура і високотехнологічне виробництво (транспорт і зв'язок, транспортна інфраструктура, енергетичний сектор, машино-

будування);

2) агропромисловий комплекс (ринкова та виробнича інфраструктура);

3) будівництво і житлово-комунальне господарство (реалізація соціально значущих інфраструктурних проєктів, будівництво, реконструкція та технічне переоснащення у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, підвищення ресурсо- та енергоефективності, поводження з побутовими відходами, упорядження території тощо);

4) соціальний захист населення (охорона здоров'я, освіта, культура, туризм і спорт);

5) наукова, науково-технічна, інноваційна та інформаційна;

б) розвиток природно-заповідного фонду [5].

Варто зазначити, що потенціал ДПП у розвитку інфраструктурних об'єктів на регіональному рівні мають велике соціальне значення, залишається значною мірою нереалізованим.

Наприклад, частка населення, яке обслуговується приватними операторами водопостачання та водовідведення, в Україні становить лише 5 % (в Грузії – 25 %, Казахстані – 41 %, Вірменії – 53 %). Зважаючи на критичний стан значної частини інженерних мереж (внаслідок високих показників їх фізичного зношення – до 70-80 %), залучення приватного капіталу у сферу водопостачання та водовідведення було б своєчасним і доцільним [1].

Поліпшення інвестиційного клімату і конкурентного середовища з метою розвитку державно-приватного партнерства та створення сприятливих умов для соціально-економічного розвитку регіону можливе таким шляхом:

– забезпечення прозорості дозвільної системи та усунення бюрократичних перешкод;

– удосконалення процедури здійснення нагляду і контролю, технічного регулювання у сфері стандартизації та сертифікації;

– створення сприятливих умов для користування земельними ділянками під час реалізації проєктів державно-приватного партнерства;

– забезпечення прозорості у відносинах між приватним і державним партнерами у рамках підготовки і реалізації проєктів державно-приватного партнерства;

– зосередження зусиль держави на реалізації проєктів державно-приватного партнерства і забезпеченні дієвого зв'язку у відносинах із приватним сектором [5].

Забезпечити односпрямованість векторів державної і регіональної політики, орієнтуючи їх на розв'язання основних інституційних завдань розвитку вітчизняної системи ДПП. Для узгодження державної і регіональної політики слід: створити карту технологічної модернізації національної економіки, що враховує конкурентні переваги і ресурсні обмеження усіх регіонів, і обґрунтувати конструктивні напрями державної підтримки учасників ДПП, що має бути надана тим ДПП- проєктам, шанси на успіх яких оцінюються як високі. Реалізація проєктів державно-приватного партнерства на місцевому рівні повинна здійснюватися із залученням фінансових ресурсів місцевих бюджетів,

передбачати наявність в органів місцевого самоврядування можливості у межах повноважень самостійно приймати рішення про доцільність реалізації проектів державно-приватного партнерства, отримувати консультативну та методичну допомогу та в разі реалізації проектів державно-приватного партнерства, що передбачають надання державної підтримки, за обов'язковим погодженням органами місцевого самоврядування діяльності у цій сфері з відповідними центральними органами виконавчої влади [5].

Ураховуючи недостатні темпи розвитку проектів державно-приватного партнерства на регіональному та місцевому рівнях, необхідно прийняти Закон України "Про Стратегію розвитку державно-приватного партнерства як інструменту забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів України".

Метою цієї Стратегії має стати визначення єдиного підходу до розроблення механізму ефективної взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства на засадах державно-приватного партнерства для забезпечення успішної реалізації проектів, спрямованих на поліпшення показників національної економіки, якості життя населення і стану навколишнього природного середовища.

Основними завданнями Стратегії має стати розроблення єдиного методологічного підходу до розвитку державно-приватного партнерства, визначення пріоритетних сфер застосування і поширення такого партнерства та особливостей його розвитку в окремих сферах та регіонах країни.

При цьому механізм взаємодії держави і приватного сектору на засадах державно-приватного партнерства як інструменту забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів України має регулюватись законодавством, гармонізованим із законодавством ЄС.

Висновки. Таким чином, в умовах посткризового відновлення національної економіки і забезпечення конкурентоспроможного соціально-економічного розвитку регіонів України упровадження такого механізму співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, як державно-приватне партнерство сприятиме реалізації державної регіональної політики, заснованій на європейських цінностях, засадах демократії та національної єдності, орієнтованій на підвищення соціальних стандартів життя населення, що й буде предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Баталов О.А. Особливості застосування державно-приватного партнерства як механізму реалізації нової регіональної політики [Електронний ресурс] / О.А. Баталов, І.В. Валюшко // Аналітична записка. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1239/>.

2. Бурдун А.В. Цілі та критерії соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] / А.В. Бурдун // Державне будівництво. – 2008. – № 1. – 248

Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2008-1/doc/2/14.pdf>.

3. Вайсман В. Я. Державно-приватне партнерство як сучасний механізм розвитку підприємництва в Україні / В. Я. Вайсман // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 18. – С. 174–178.

4. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

5. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>.